

Nr 153.

Av herrar **Adolfsson** och **Hansson** i Önnarp, om upphävande av prisregleringslagen samt avveckling av priskontrollnämnden.

De ekonomiska förhållandena i vårt land präglas för närvarande av en stabil pris- och inkomstutveckling. Såsom framgår av statsverkspropositionen har den dämpning av överkonjunkturen som inträtt haft till följd att vissa detaljregleringar kunnat lättas eller avskaffas, varigenom den ekonomiska politiken alltmera kunnat inriktas på att med generellt verkande medel söka styra utvecklingen.

I det sålunda uppkomna läget förefaller det naturligt och önskvärt att icke onödigtvis bibehålla regleringar inom det ekonomiska livet, vilkas införande baserats på helt andra förutsättningar än som nu råder och vars verkningar i dagens läge ter sig diskutabla. Härvidlag syftas på den prisreglering som genom av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda direktiv för priskontrollen alltjämt upprätthålles av statsmakterna.

Redan genom den förändring av konjunkturläget som inträffade under våren och sommaren 1952 hade tendenserna till fortsatta prisstegringar inom landet i väsentlig grad avtagit. Stegningen av levnadskostnaderna avbröts, och levnadskostnadsindex har därefter i stort sett legat på oförändrad nivå. Inte heller för år 1954 anser nationalbudgetdelegationen att det finns anledning anta att konsumtionsprisnivån kommer att präglas av några större förändringar. Ett slopande av priskontrollen bör därför icke längre uppskjutas.

Då det i vissa sammanhang anmärkts, att detaljpriserna ej anpassas efter den sänkning av partiprisnivån som ägt rum — vilket skulle kunna tala för ett fortsatt bibehållande av priskontrollen — torde böra erinras om att denna uppgift vid närmare granskning av de i de två indexserierna ingående detaljposterna ej visat sig vara riktig. Av de analyser som företagits såväl av nationalbudgetdelegationen som av andra organ förefaller det som om nedgången i konsumtionsprisnivån väl ansluter sig till partiprisnivåns utveckling. Under sådana förhållanden förefaller det inte heller antagligt att prissänkningar inom produktionen skulle ha motvägts av marginalökningar inom distributionen. Häremot talar bl. a. det förhållandet, att på viktiga branschområden en betydlig skärpning av konkurrensen ägt rum åtföljd av prissänkningar. Att i vissa fall efter det att priskontrollen upphävts marginalförhållandena justerats på så sätt, att sänkningar företagits ifråga om artiklar där marginalerna varit för höga och höjningar i stället företagits på sådana artiklar där marginalerna visat sig vara otillräckliga, torde få anses vara en normal företeelse vid övergång från av prisreglerande myndighet fastställda priser, som av förklarliga skäl måste bli ganska osmidiga och ojämna, till priser som regleras av konkurrensen.

Ehuru det i direktiven för den prisreglerande verksamheten förutsatts, att vid prövning och fastställelse av priser och marginaler sådan prisdifferentiering bör befrämjas där prissättningen sker på grundval av prestation och kvantitet, finns det skäl att anta att i åtskilliga fall näringsidkare, som planerat sådan omläggning av sin prispolitik, uppskjutit detta i avvaktan på priskontrollens borttagande på det aktuella varuområdet. I sådana fall har priskontrollen direkt motverkat sitt eget syfte. Eftersom de priser priskontrollen fastställer har karaktär av genomsnittspriser, är det fullt förklarligt om det är svårt att tillgodose kravet om differentierad prissättning. Inte minst gäller detta sådan differentiering som betingas av olikheter i kvalitet. Att den statliga prisregleringen i detta avseende verkat nivellerande torde inte kunna bestridas av någon som närmare tagit del av de principer som tillämpas vid fastställandet av priser och marginaler med varierande kvaliteter. Konsekvensen här kan också bli den, att nya produkter av bättre kvalitet än de gamla hindras att komma ut på marknaden, enär en mot den högre kvaliteten svarande prisförhöjning förvägras producenterna. Många gånger torde det vara ett starkt konsumentintresse att sådana bättre kvaliteter kommer ut på marknaden liksom ett önskemål att nya varukvaliteter kan lanseras.

Priskontrollen har i de flesta länder kommit att spela en alltmera undanskymd roll. I några länder, bl. a. USA, har den kunnat avskaffas. Det skulle vara till fördel för det svenska folkhushållet om så också kunde ske i vårt land, där det ekonomiska livet i högre grad än i de flesta andra länder i Europa normaliserats.

Vid årsskiftet trädde den nya lagen om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet i kraft. Enligt lagen förstås med skadlig verkan av konkurrensbegränsning bl. a. att "konkurrensbegränsningen på ett ur allmän synpunkt otillbörligt sätt påverkar prisbildningen". Enligt av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion för det enligt lagen inrättade näringsfrihetsrådet "skall näringsfrihetsrådet med uppmärksamhet följa näringslivets utveckling i allmänhet såvitt angår konkurrensförhållandena samt göra framställningar till Kungl. Maj:t eller statliga eller kommunala myndigheter om sådana åtgärder, som rådet finner ägnade att motverka skadlig verkan av förekommande konkurrensbegränsningar. Rådet bör tillika i den utsträckning det prövas lämpligt genom överläggningar med näringsorganisationer och företagare söka främja fri konkurrens inom näringslivet". Enligt lagen har från årsskiftet även ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor börjat sin verksamhet. Enligt 2 § i för näringsfrihetsombudsmannen gällande instruktion skall ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor "framför andra ärenden till behandling upptaga konkurrensbegränsningar, som äro av betydelse för större konsumentintressen eller påverka konkurrensförhållandena inom en hel näringsgren eller som på ett påtagligt och avgörande sätt försvåra eller hindra andra företagens näringsutövning".

Det allmänna har genom den s. k. kartellagens tillkomst möjlighet att ingripa

mot sådana företeelser inom näringslivet, som trots att vi för närvarande har en köparens marknad skulle kunna vara ägnade att låsa prisbildningen vid en alltför hög nivå. Med hänsyn härtill synes tidpunkten nu vara inne att avveckla statens priskontrollnämnd och upphäva den nu gällande prisregleringslagen. Det kan icke vara rimligt att två ämbetsverk handhar uppgifter som i vissa väsentliga delar sammanfaller. Priskontrollen tillskapades under extraordinära förhållanden för att i ett brydsamt försörjningsläge hejda spekulativa prishöjningar. Då sådana förhållanden ej längre består synes det angeläget att kontrollen nu borttages.

Med anledning av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att upphäva prisregleringslagen samt avveckla priskontrollnämnden i och med utgången av innevarande budgetår.

Stockholm den 26 januari 1954.

Holger Adolfsson.

Stig F. Hansson
i Önnarp.
